

MASLINE

Klima, podizanje novih nasada

Sažetak

Maslina se u našem priobalju vjerojatno uzgaja od pamtivijeka, što potvrđuju stabla višestoljetne starosti. Nerazdvojiv je dio primorskog pejzaža, sjedinjena sa životom ovdašnjeg čovjeka, jedinstvena je i nezamjenjiva. Maslinarstvo nije samo gospodarska grana, ona je kulturni fenomen, simbol mira, mudrosti, ona je lijek. Kultura maslinarstva u našim krajevima jedna je od nezamjenjivih u našem priobalju te maslina kao kultura zaslužuje svu pažnju.

Klima

Područja rasta masline nalaze se na Sredozemlju, gdje je klima određena blagim i kišnim zimama, suhim i vrućim ljetom te kratkim prijelaznim godišnjim dobima, jeseni i proljećem.

Od klimatskih faktora najveći utjecaj imaju temperature i oborine, vjetrovi, relativna vlaga zraka, insolacija.

Srednja godišnja temperatura za uzgoj maslina kreće se od 15-20 C, dok apsolutna maksimalna temperatura može doseći do 40 C, bez štetnih posljedica po maslinu ako je stablo opskrbjeno vodom. Temperatura niža od 7 C može uzrokovati ozbiljne štete ako zahlađenje traje duže od 10-ak dana. Otpornost stabla prema hladnoći ovisi o mnogim faktorima: zdravstvenom i hranidbenom stanju stabla, sorti, vjetru.

Maslina dobro podnosi sušu, ali za redovite i visoke prirode maslinu treba navodnjavati. Kritičan period u kojem je važna vlaga je početak vegetacije pri razvrstavanju pupova, početak resanja, rasta zametnutih plodova pa sve do okoštavanja koštice.

Jaki vjetrovi često nanose štete maslini. Jake bure uzrokuju pojavu posolice, mehanička oštećenja, snižavanje niskih temperatura zraka koje mogu remetiti oplodnju za vrijeme cvatnje, isušuju tlo, a u vrijeme zriobe pospješuju opadanje plodova prije

¹ *Mirjana Perica, dipl.ing.agr. - Hrvatski zavod za poljoprivrednu savjetodavnu službu, Split*

nego dostignu zrelost. Lagani vjetrovi mogu biti korisni jer djeluju povoljno u vrijeme cvatnje kada vjetar prenosi polen, povoljni su na aeraciju tla, temperaturu, relativnu vlažnost zraka. Jugo, niske vlažnosti, štetan je u fazi cvatnje jer isušuje njušku tučka i znatno smanjuje oplodnju.

Svjetlost je maslini izuzetno važna zbog stvaranja hrane.

Tlo

Maslina uspješno raste i rađa na tlima čija kemijska svojstva variraju u širokom rasponu. Dobro raste u tlima s visokim sadržajem vapna, tolerira karbonate i do 70%. U jako alkalnim tlima (pH 8,5) maslina slabije raste, kao i u kiselim s pH manjim od 5. Tlo za maslinu mora biti propusno, ne podnosi teška glinasta tla, osjetljiva je na suvišak vode u tlu.

Reljef

Maslina voli povišene položaje okrenute prema moru. Položaji okrenuti prema jugu pogodniji su od položaja okrenutih prema sjeveru.

Podizanje novih nasada

Odabir sorti

Suprotno pojmu «maslinarstva za osobne potrebe», koje se odnosi na ono tradicionalno, danas govorimo o rentabilnom maslinarstvu koje se temelji na visokom stupnju kvantiteta proizvodnje, na čuvanju kvalitete proizvoda te na limitaciji troškova. Dostignuće ovih ciljeva moguće je uz pretpostavku da se nasad sadi primjenom svih utvrđenih saznanja, a to su pažljiva selekcija uzgojnih vrsta, kvalitetna priprema zemljišta te daljnja racionalizacija agronomskih tehnika ishrane, rezidbe, navodnjavanja, zaštite od štetnika i bolesti te korištenjem mehanizacije u obradi i berbi. Svi navedeni faktori osiguravaju ulazak masline u produktivnu proizvodnju već s 3-4 godine starosti te postizanje pune konstantne produktivnosti u 7. god., uz kompletno ekonomsko trajanje od 40-50 god.

U Hrvatskoj se danas uzgaja velik broj domaćih sorti maslina, a sade se i gospodarski vrijedne introducirane sorte iz Italije i Francuske. Osnovna podjela maslina po sortama, s obzirom na namjenu, podjela je na uljarice i stolne sorte. Uljarice su sitnijeg ploda, ali im plodovi sadrže više ulja. Stolne sorte su krupnijeg ploda s povoljnijim odnosom mesa i koštice i sadrže manje ulja. Postoje i sorte kombiniranih svojstava koje se mogu koristiti kao uljarice i kao stolne sorte npr. domaća Oblica. Izbor sorti, bilo da se radi o uljaricama ili stolnim sortama, predstavlja osnovu posla jer u slučaju pogreške zamjena nameće velike troškove, ali je moguće izvršiti ponovno cijepljenje. Odabir sorti za novi maslinik treba birati na osnovi dobrog poznavanja njihovih bioloških i gospodarskih

svojstava potvrđenih u praksi. Sadit će se ona domaća sorta koja se pokazala u svojim dobrim svojstvima. Izbor sorti poželjno je vršiti među lokalnim sortama na osnovi agronomskih i proizvodnih promatranja. Pri sadnji uvezenih sorti treba biti oprezan te dobro proučiti njihova biološka svojstva te ih uskladiti s ekološkim uvjetima područja sadnje. Praksa je pokazala da su mnogi maslinari zbog trenda sadnje introduciranih sorti te iste nakon par godina vadili i sadili domaće jer im se nisu pokazale zadovoljavajućim upravo zbog neadekvatnih ekoloških uvjeta. Pri odabiru sorti za svaki pojedinačni nasad maslina potrebno je obratiti pozornost na njihovu otpornost na sušu, studen, osjetljivost na bolesti, mogućnost međusobnog oprašivanja. Prednost treba dati domaćim sortama od kojih se dobiva prepoznatljivo ulje.

Domaće sorte koje se preporučuju jesu: Oblica, Lastovka, Drobница, Dužica, Levantinka, Slivnjača, Uljarica, Mezanica, Istarska bjelica. Treba naglasiti da postoji daleko veći broj domaćih sorti koje su zapostavljene i ne mogu se naći na tržištu u rasadnicima te bi ih trebalo vratiti u komercijalni život i prepoznati njihove vrijednosti koje su one stoljećima potvrđivale na Mediteranu. Od introduciranih sorti preporučuju se: Leccino, Pendolino, Coratina, Picholine, Ascolana Tenera, Itrana, Cucco, Cipressino.

Odabir položaja za sadnju

Područje za sadnju maslinika treba biti odgovarajuće, imajući u vidu potrebu da se udovolji svim uvjetima: klimatskim, zemljišnim, socijalnim, tržišnim, a sve u nastojanju da se postignu očekivani prinosi i ekonomski rezultat nasada. Pri izboru mjesta namijenjenog za maslinik treba voditi računa o organizaciji obrađivanja. Također treba izbjegavati marginalna područja koja se neprimjereno smatraju pogodnima, kao što se činilo u prošlosti, premda se danas odgovarajućim melioracijskim radovima mogu povratiti dijelovi zemljišta prividno niske agronomске vrijednosti koja se mogu dobro prilagoditi za uzgoj maslina.

Povoljni položaji za maslinu su blage padine okrenute prema jugu na kojima ima strujanja zraka, na kojima se ne zadržava magla, a nema jakih udara vjetra. Odgovaraju joj ocjedita tla.

Razmještaj nasada

Razmještaj nasada definira geometrijski i uredan raspored stabljika na zemlji, koje se postavljaju u pravilnim razmacima i poravnate su u svim smjerovima. Raspored novih nasada obično je pravokutan ili kvadratan, manje je preporučljiva forma peterokuta. Pravokutni ustroj omogućuje ujednačenije osvjetljivanje krošnje i vršenje radnji u oba smjera dok kvadratni ustroj, u slučaju gustog nasada, otežava pomicanje strojeva te negativno utječe na osvjetljivanje krošnje kada biljke dosegnu puni razvoj. Kvadratno uređenje ne trpi veliku gustoću. Pri izboru razmaka sadnje u nasadu, treba voditi računa o sljedećem:

Prinos ulja dobiva se u vanjskom dijelu osunčane krošnje, prema tome, što je veća površina krošnje, kao pojedinačnog stabla, tako i cjelokupnog razvoja po hektaru, prinos će biti veći.

Svjetlost i voda uvjetuju razvoj i prinos maslina i zbog toga jaka gustoća sadnje može biti razlogom natjecanja među stabljikama pa se tako smanjuje proizvodni potencijal u slučaju nedostatka navedenih elemenata. Poznato je kako su manjkavost vode i/ili nedostatak svjetlosti razlog slabijeg rasta plodnih izbojaka, formiranja cvjetova, pa tako negativno utječu na prinose, kvalitetu plodova i na radman ulja.

Veličina prostora za uzgoj stabla masline u nasadu bitno utječe na početak rodnosti, trajnost biljke, visinu rodnosti, ekonomsku isplativost. Osnovni faktori jesu: kvaliteta tla, položaj, bujnost sorte, uzgojni oblik, način rezidbe, berba (ručna ili strojna), mogućnost navodnjavanja. Stari maslinici sađeni su na velike razmake. Takav sklop ne može pružiti opravdane ekonomske rezultate. U novije vrijeme preporuča se razmak sadnje 7x5 ili 6x5, ali sve to naravno uvjetuje položaj sadne površine.

review paper

OLIVE

Climate, creating new plantations

SUMMARY

Olive on our coast has probably been grown from times immemorial, which is confirmed by olive trees that are centuries-old. It is an inseparable part of coastal landscape, united with the life of local inhabitants, unique and irreplaceable. Olive growing is not only an economic branch, it is a cultural phenomenon, a symbol of peace, wisdom, it is a cure. The culture of olive growing in Croatia is one of the irreplaceable ones in coastal region and olive as a culture deserves all the attention.

CERERA

**RASADNIK SADNICA
MASLINA I UKRASNOG BILJA
SPLIT**

MOB: 098 1674169